

3/26

29.5.2026

Eläkkeensaajien Keskusliiton jäsenlehti  
Pensionstagarnas Centralförbunds medlemstidning

# Eläkkeensaaja <sup>EKL</sup>



teema

**KULTTUURI &  
HYVINVOINTI**

**Raavaat miehet –  
Joutsenlampi  
s. 16**

## Tartu kirjaan

Siiiryn eläkkeelle ja jän leskeksi saman vuoden aikana. Elämäni tuli yhtäkkiä paljon tilaa. Aluksi olin kuin kala kuivalla maalla. Mihin nyt ja miksi, kyselin itseseni. Samoihin aikoihin syntynyt ensimmäinen lapsenlapseni huolehti siitä, että näkymä tulevaisuuteen oli kuitenkin kiinnostava. Minua tarvitaan, ei enää puolisona tai työntekijänä vaan pappana. Koska minua tarvitaan, on syytä huolehtia omasta terveydestä ja toimintakyvystä.

Aloitin säännölliset uimahallikäynnit. Harrastin kävelyä Turussa Aurajoen rannalla. Opettelin laittamaan itselleni terveellisiä aterioita. Huomasin että osallistuminen järjestötyöhön tuli entistä antoisammaksi, kun sille oli nyt hyvin tilaa sekä aivoissani että kalenterissani.

Muistin väitetyt, että osallistuminen kuorotoimintaan pidentää ikää. Ilmoitauduin turkulaisen kuoron pääsykoeksiin ja pian löysin itseni bassojen joukosta. Kuoron mukana pääsin tekemään kulttuurista, elämään samassa rytmisessä toisten kulttuuritekevien kanssa. Kuoron esiintymisissä sai niin sanotusti syödä kuormasta eli nauttia samalla, kun tuottaa kulttuurinautintoa yleisölle.

Eläkeläisen vapaus antoi tilaa ihan uusillekin asioille. Päätin vihdoin aloittaa merenkulun opiskelun työväenopistossa. Huomasin, että aina voi oppia uutta, jopa uudenlaisia ajattelutapoja ja asenteita. Työväenopistosta löytyi myös italian kielen alkeiskurssi. Olin aikaisemmin opiskellut italiaa eduskunnassa kansanedustajille järjestetyllä kursilla ja nyt halusin

jatkaa opiskelua. Muistin, että uuden kielen opiskelua pidetään yhtenä hyvänä keinona ehkäistä ennalta dementiaa ja muistisairauksia.

Lapsuuden kodissani ei ollut televisiota. Vanhempani ilmeisesti ajattelivat, että on parempiakin keinoja tukea lapsen luovuutta kuin televisio. Meitä ohjattiin kirjojen lukemisen ja musiikin tekemisen pariin. Äänikirjana toimi isä, joka luki meille ainakin Aleksis Kiven Seitsemää veljestä.

Eläkkeellä olen palannut kirjojen pariin. Televisio vetää kyllä puoleensa monenlaisella ohjelmatarjonnalla, mutta harvoin tunnen virkistyneeni television katselun jälkeen. Kirjan sijaan ovat toista maata. Kirjan lukemisen aktivoi mielikuvitustamme. Lukesamme teksti, nuo mustat merkit valkoisella paperilla, muuttuu päämme sisällä kuviksi, tuoksiksi, ääniksi. Aivomme, mielikuvituksemme antaa tekstile värit, sävyt, tunnelmat.

Olen mukana lukupiirissä. Sovimme yhdessä, minkä kirjan seuraavaksi luemme ja seuraavalla kerralla keskustemme siitä. Lukukokemuksemme ovat usein hyvin erilaisia. Vaikka teksti on sama, ovat meidän aivomme ja mielikuvituksemme yksilöllisiä. Hyvä kirja on kenties sellainen, joka ruokkii anteliaasti mielikuvitustamme, vie ajatuksemme uusiin ja yllätyksellisiin maailmoihin. Hyvä kirja, elokuva, teatteri-, musiikkitaikatahansa taide-esitys ravitsee ja virkistää silloin, kun se avaa ajattelulle uusia ovia, ja mielikuvitukselle uusia maailmoja.



LEDARARTIKEL PÅ SVENSKA, SIDAN 39.

## Eläkkeensaaja

56. vuosikerta

Lehden irtonumerot esimerkiksi yhdistysten tapahtumiin Lehtinipputilausten pitää olla meillä viimeistään 2,5 viikkoa ennen lehden ilmestymispäivää. [satu.valimaa@ekl.fi](mailto:satu.valimaa@ekl.fi)

## TOIMITUKSELLINEN AINEISTO

Lehtijutut ja niihin liittyvät kuvat [toimitus@ekl.fi](mailto:toimitus@ekl.fi)  
Kilpailutoimintaan liittyvät jutut [marja.raitojarju@ekl.fi](mailto:marja.raitojarju@ekl.fi)  
Ansiomerkitilastat ja yhdistysten merkipäivätiedot [satu.valimaa@ekl.fi](mailto:satu.valimaa@ekl.fi)

## YHDISTYSTEN JA PIIRIEN ILMOITUKSET

kuten kokouskutsut ja muut maksulliset ilmoitukset [satu.valimaa@ekl.fi](mailto:satu.valimaa@ekl.fi)

## MEDIAINFO JA ILMOITUSMYNTI

[www.ekl.fi/tietoa-meista/elakkeensaaja-lehti/ilmoitusmyynti](http://www.ekl.fi/tietoa-meista/elakkeensaaja-lehti/ilmoitusmyynti)  
Satu Välimaa, 09 6126 8428, 045 110 4122, [satu.valimaa@ekl.fi](mailto:satu.valimaa@ekl.fi)

## OSOITTEENMUUTOKSET, LEHTIREKISTERI

[jasenasiat@ekl.fi](mailto:jasenasiat@ekl.fi), 09 6126 840.  
Huom! Jäsen ilmoittaa muutoksistaan omaan yhdistykseensä, joka toimittaa tiedot edelleen liittoon.

AIKATAULU 2026	NUMERO / TEEMA	Toimituksellinen aineisto	Ilmoitusvaraukset ja aineisto	Lehtirekisterimuutokset	Ilmestymispäivä
1	Matkailu ja liikunta	30.12.	21.1.	28.1.	13.2.
2	Luonto ja kestävä kehitys	23.2.	18.3.	25.3.	10.4.
3	Kulttuuri ja hyvinvointi	13.4.	6.5.	13.5.	29.5.
4	Terveys ja turvallisuus	27.7.	19.8.	26.8.	11.9.
5	Ruoka, juhla ja muistot	26.10.	18.11.	25.11.	11.12.

Eläkkeensaaja-lehti, PL 168, 00531 Helsinki • [www.ekl.fi/tietoa-meista/elakkeensaaja-lehti](http://www.ekl.fi/tietoa-meista/elakkeensaaja-lehti) • Päätoimittaja Ilkka Kantola, 050 512 2173, [ilkakantola57@gmail.com](mailto:ilkakantola57@gmail.com) • Toimitusihiteeri Anneli Velho, 09 6126 8444, 044 263 7021, [anneli.velho@ekl.fi](mailto:anneli.velho@ekl.fi) • Taitto Vitale Ay / Taina Leino • Paino Sanomapaino, Sanomala Oy Vantaa • ISSN 0355-6557 • Lehti on Aikakausmedia ry:n jäsen.

## TÄSSÄ NUMEROSSA MM. &gt;&gt;&gt;&gt;

## Edunvalvontaa ja ajankohtaista s. 3–11

## 8 Pihtiputaan Eläkkeensaajat nousivat puolustamaan lähipalveluja



Pihtiputaan lääkäri kävi hoitajan kanssa läpi Keski-Suomen hyvinvointialueen visiota todeten ettei useat kohdat toteutuneet Pihtiputaan kohdalla. Kuva: Helena Pihlajasaari.

## 19 Grafiikan voimaeläimet



KUVA: RIITTA HEISKA

## EKL Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

Pensionstagarnas Centralförbund PCF rf

Haapaniemenkatu 14, 2. krs. PL 168, 00531 Helsinki  
toimistoaika ma 8.30–16, ti 9.30–16, ke–pe 8.30–16  
puhelinpalvelu ma–pe 10–15, puh. 09 6126 840  
sähköposti: [etunimi.sukunimi@ekl.fi](mailto:etunimi.sukunimi@ekl.fi)

Juntumaa Inari, järjestöjohtaja.....	040 905 1940
Keränen Jussi, järjestösuunnittelija.....	050 522 1946
Kivinen Eero, sosiaalipoliitt.asiantuntija.....	041 522 1696
Kokko Timo, toiminnanjohtaja.....	09 6126 8420
Kähkönen Sissi, johdon assistentti.....	09 6126 8421
Lehtimäki Marja-Leena, hallintojohtaja.....	09 6126 8430
Lemola-Palm Nonna, järjestösuunnittelija.....	050 573 6068
Manninen Inka, järjestösuunnittelija.....	050 352 4385
Mohammed Rafi, taloushallinnon assistentti.....	09 6126 8431
Raitoharju Marja, järjestösuunnittelija.....	040 450 6565
Utraiainen Jarkko, järjestösuunnittelija.....	09 6126 8434
Vartiainen Pekka, järjestösuunnittelija.....	09 6126 8436
Velho Anneli, viestintän suunnittelija.....	09 6126 8444
Viitanen Juha, järjestösuunnittelija.....	09 6126 8442
Välimaa Satu, myyntisihiteeri.....	09 6126 8428

## Vanhusasiavaltuutettu, Ihmisoikeuskeskus ja 12 valtakunnallista järjestöä

30.3.2026 KANNANOTTO

## Vanhusten oikeus ihmisarvoiseen hoivaan turvattava, vaativat järjestöt, Ihmisoikeuskeskus ja vanhusasiavaltuutettu

lääkäistä yhä suurempi joukko jää vaille riittävää ympärivuorokautista palveluasumista. Samaan aikaan myös kotihoitoa saa yhä harvempi. Pääsyä näihin palveluihin on kiristetty kohtuuttomasti. Suomen perustuslaki takaa vanhuksille oikeuden riittävään hoivaan ja huolenpitoon, ja se velvoittaa julkisen vallan turvaamaan perusoikeuksien toteutumisen. Vanhusten hoivan riittävyys kytketty useisiin perustuslain säännöksiin, erityisesti sosiaalisiin perusoikeuksiin.

Iäkkäiden ympärivuorokautisesta palveluasumisesta puuttuu asukkaiden itsemääräämistä turvaava lainsäädäntö. Tämä altistaa heidät liiallisille ja jopa hengenvaarallisille rajoitustoimille. – Hoivakotien asukkailla on olennaista, että lainsäädäntö antaa raamit sille, miten heidän oikeuksiaan pitää kunnioittaa ja millaisissa poikkeavissa tilanteissa heidän toimintaansa voidaan tilapäisesti rajoittaa, toteaa vanhusasiavaltuutettu Päivi Topo.

Vaadimme Suomen hallitusta ja eduskuntaa ryhtymään toimiin, jotta iäkkäiden oikeus ympärivuorokautisen palveluasumiseen turvataan nykyistä paremmin ja jotta ympärivuorokautinen hoiva vastaa paremmin heidän tarpeitaan.

Ehdotamme kolmea toimea ympärivuorokautisen hoivan tilanteen ratkaisemiseksi:

1. Valmistellaan pikimmiten lainsäädäntö turvaamaan iäkkäiden ihmisten itsemääräämisoikeutta ympärivuorokautisessa palveluasumisessa
2. Parannetaan ympärivuorokautisen palveluasumisen saatavuutta koko maassa
3. Nostetaan ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoitusta vastaamaan vanhusten tarpeita

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry on yksi kannanottoon osallistuneista järjestöistä.

Linkki koko kannanottoon on tiedotteessa:  
[www.vanhusasia.fi/tiedotteet](http://www.vanhusasia.fi/tiedotteet)

## EKL:n toimisto on suljettu kesällä 2026 seuraavasti:

- Viikko 29 13.–19.7.2026
- Viikko 31 27.7.–2.8.2026
- Viikko 32 3.–9.8.2026

EKL Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry  
Pensionstagarnas Centralförbund PCF rf

## EKL OTTAA KANTAA JA VAIKUTTAA



KUVA: TEHTY/LEIKKÄ

## 30.4.2026 TIEDOTE

## EKL:n Vappujulistus: Suomi tarvitsee ”Ikäihmisten lain” – osallisuus ei saa päättyä eläkeikään

Suomen nuorisolaki velvoittaa kunnat ja valtion edistämään nuorten kasvu, itsenäistymistä ja aktiivista kansalaisuutta. Samalla se takaa resurssit etsivään työhön ja nuorten kuulemiseen. On kestävämpää, että vastaavaa, kokonaisvaltaista hyvinvointia ja osallisuutta painottavaa lakia ei ole ikäihmisille.

Vaadimme, että ikäihmisten turvaksi säädetään laki, joka sisältää nuorisolakia vastaavat elementit.

Ikäntymisen ei ole lääketieteellinen ongelma, jota hoidetaan vain sote-palveluilla. Se on elämänvaihe, joka vaatii samanlaista yhteiskunnallista arvostusta ja lakisääteistä suojaa kuin nuoruus. On aika siirtyä pelkästä hoivapuheesta oikeuspuheeseen.

## 1.5.2026 TIEDOTE

## PCF:s 1 maj deklARATION: Finland behöver en ”lag för äldre” – delaktigheten får inte ta slut vid pensionsåldern

Finlands ungdomslag ålägger kommuner och staten att främja ungdomars utveckling, självständighet och aktiva medborgarskap. Samtidigt garanterar den resurser för uppsökande verksamhet och för att lyssna på ungdomar. Det är ohållbart att det inte finns en motsvarande, helhetsinriktad lag som betonar välbefinnande och delaktighet för äldre.

Den nuvarande lagen om äldreomsorg fokuserar på det tekniska förverkligandet av vård samt tillgången till vårdplatser. Människan och hennes rätt till ett meningsfullt liv hamnar i skymundan.

Vi kräver att det stiftas en lag om trygghet för äldre som motsvarar ungdomslagen.

Äldrande är inte ett medicinskt problem som kan skötas enbart genom hälso- och sjukvårdstjänster. Det är en fas i livet som kräver samma samhälleliga uppskattning och lagstadgat skydd som ungdomstiden. Det är dags att flytta fokus från att enbart tala om vård till att tala om rättigheter.

Tiedotteet ovat kokonaisuudessaan luettavissa kotisivuillamme:

[www.ekl.fi](http://www.ekl.fi) > Tiedotteet

## 1.4.2026 LAUSUNTO

## Lausunto sähköisen testamentin ja testamenttirekisterin arviomuistioon

EKL antoi lausuntonsa sähköisen testamentin ja testamenttirekisterin arviomuistioon. Muistutamme lausunnossa, että paperinen asiointi tulee säilyttää sähköisen asiointin rinnalla testamenttiasioissa.

## 24.3.2026 LAUSUNTO

## Valtioneuvoston asetukset yleistuesta

Eläkkeensaajien Keskusliitto on antanut lausuntonsa Valtioneuvoston asetukset yleistuesta, työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä työttömyysetuutta määrittävässä huomioon otettavasta tulosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. EKL suhtautuu erittäin kriittisesti asetukseen, jossa osittainen varhennettu vanhuuseläke (OVE) huomioitaisiin tulona uutta yleistukea laskettaessa.

Lausunnot ja kannanotot ovat kokonaisuudessaan luettavissa kotisivuillamme:  
[www.ekl.fi](http://www.ekl.fi) > Edunvalvonta > Vaikuttaminen > Lausunnot





EKL:n taloushallinnon assistentti Rafi Mohammed opastamassa osallistujia tapahtumatorilla.



EKL:n hallintojohtaja Marja-Leena Lehtimäki vastailee kysymyksiin tapahtumatorilla.



EKL:n toiminnanjohtaja Timo Kokko ja Pirkko Lahti



Karaoken tuomaristo: Timo Mäkynen, Tanja Mäkinen, Petra Toivonen ja Marja Raitoharju.



Liiton pisteellä riitti tutkittavaa.

# Heimo vaikuttaa

Iloinen puheensorina täytti laivan kahden vuorokauden ajan. Tapahtumatorilla liikuttiin vilkkaasti ja uusia ystävyksiä syntyi.

**Pirkko Lahti** piti yhdistysväen henkeä nostattavan puheenvuoron. Hän kuljetti puhetta tarinoiden kautta, naurattikin yleisöä. Käytännön esimerkkien kautta Lahti toivoi, että yleisö muistaa ainakin ajatukset yhteisen heimon tärkeydestä ja "jelppiryhmistä"; yhdistysten johtaminen vuorovedoin on tärkeää. Tehtävät eivät saa liikaa kasautua, ja ryhmän on tuettava kulloistakin johtajaa. Vain siten ryhmä pysyy koossa ja jäsenet mukana. Kurkiaura toimi osuvana vertauksena: vuoroin vetovuodessa.

Karaoken mestaruuskilpailussa koettiin suuria tunteita, sitoutuneita esiintyjä ja haikeita säveliä. Tukijoukot kannustivat ja ne toimivat suorastaan Lahden mainitsemina jelppiryhminä! Miten tätä ajatusta voimme laajentaa yhdistyksissä?

Tapahtumatorin suosituimmat tilaisuudet käsittelivät eläkkeiden tulevaisuutta ja puheenjohtajiston näkemyksiä. Paneelissa kommentoitiin liiton visiota ja sen mukaista uudistumista ja moninaisuuden vahvistamista. Huomattavana kansalaisjärjestönä voimme myös kysyä, miksi onnistumme! Rohkeus, avoimuus, vaikuttaminen, yhteistyö ja hyvinvoinnista huolehtiminen löytyivät keskustelussa.

Paneelin jälkeisessä kyselytuokiossa oli paino vaikuttamisessa. Hyvinvointialueilla tarvitsemme toiveikkautta, sekä hallinnollisten ja politiikka-sektorien yli kulkemista - ja yhteistyötä. Vaikka maailma ei ole valmis ja suuria uhkia on, paljon on myös hyvin.

Kiitos kaikille tunnelman luojille!

Inari Juntumaa, järjestöjohtaja EKL / Kuvat: Anneli Velho



Tamperealaisia osallistujia.



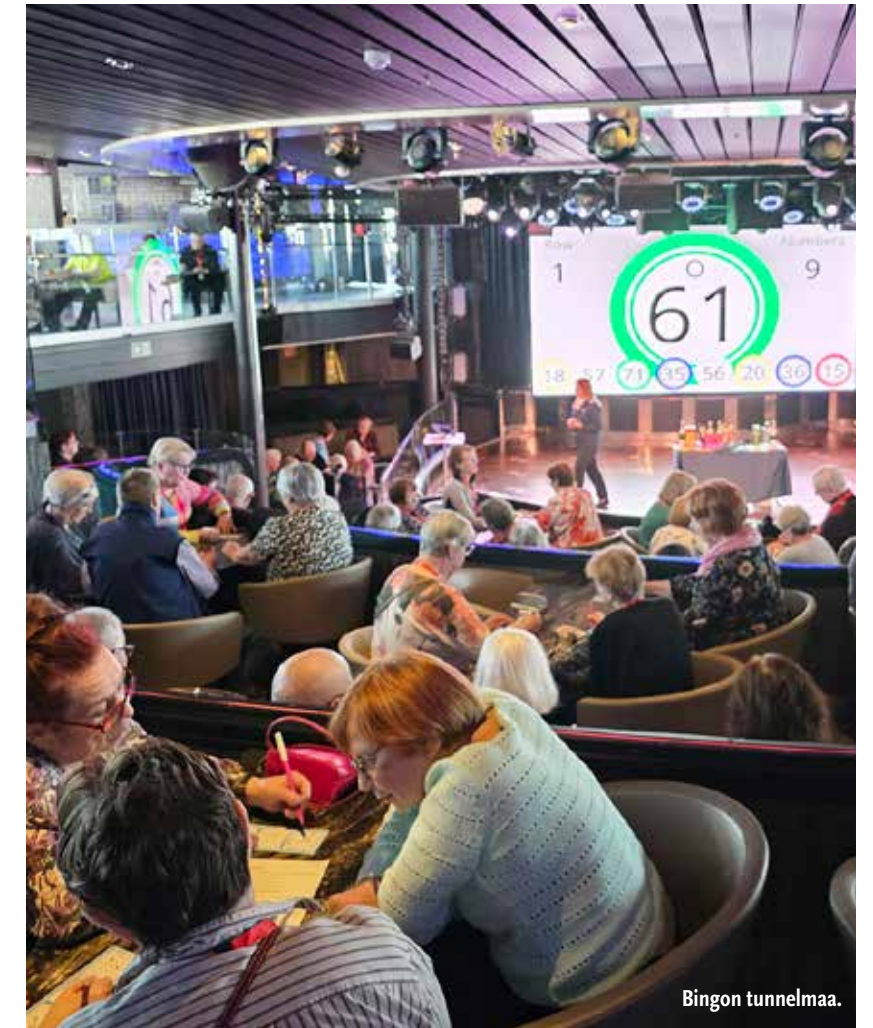
Karaokevoittajat



Liikenneturvan piste tapahtumatorilla.



Helsinki-iläisiä osallistujia.



Bingon tunnelmaa.

## Verkosta virtaa -nettikerholaisia Brysselissä

– Jos minut valitaan europarlamenttiin, kutsun teitä vieraakseni Brysseliin, lupasi Maria Guzenina osallistuessaan nettikerhoomme juuri ennen EU-vaaleja. Maria tuli valituksi ja hän piti lupauksensa.

Kymmenen nettikerholaista lähti huhtikuussa 2026 matkalle, johon osallistui saman verran porukkaa Rauman työväenyhdistyksestä.

Sekä kotimaan että Brysselin lentokentillä Marian avustajat olivat meitä vastassa. Saimme hyviä neuvoja ja opastusta. Yöpyminen oli järjestetty vanhan tyylin hienoon Bedford Hoteliin, joka sijaitsee Brysselin historiallisessa keskustassa. Välitkatkat taitoimme kävellen tai Über-taksilla. Maria poikkesi meitä tervehtimässä lounaspaikka Touranessa. Kuulimme laulun Jurmasta sekä raumalaisen ryyppyaulun.

Turun ja Varsinais-Suomen Eurooppa-toimistossa työntekijät esittelivät meille

toimintaansa. Kaupunkierroksen jälkeen vietimme iltaa hotellin kattoterassilla. Ranskalaiset, vohvelit, simpukat sekä mainiot oluet ovat belgialaista perusherkkua.

Vierailumme pääasia oli EU-parlamentin toiminta, esittelyluento, tutustuminen parlamentin istuntosaliin ja Marian työhön. Kävimme myös Euroopan historian talossa. Museossa on pysyvä näyttely, joka kertoo Euroopan historian vaiheista. Olipa vaikuttavaa!

Illallisella Le Bistro – Porte de Hal:issa kaikui kiitospuheita ja -laulu Marialle ja hänen avustajalleen **Eva Marialle**. Ennen paluumatkaa oli aikaa kierrellä kaupungilla ja saada tuntumaa paikalliseen herkkueen, vohveliin. Taksimatka lentokentälle oli kuin rallikisa, mutta selvisimme perille. Matka oli erittäin onnistunut kaikin puolin.

Matti Sarviranta, Eläkkeensaajat VES-Turku  
Juhani Pörfors, Turun Eläkkeensaajat



Nettikerholaiset ja raumalaiset, edessä Eva Maria Loikkanen, Maria Guzenina ja Vilma Vähämä. Kuva: Minna Ollikainen, EU.

## Pihtiputaan Eläkkeensaajat nousivat puolustamaan lähipalveluja

Pihtiputaalla ei jäätty seuraamaan sivusta, kun terveyspalveluja alettiin karsia. Paikalliset eläkkeensaajat järjestivät näkyvän mielenosoituksen puolustukseen paikkakunnan terveyspalveluja ja ikäihmisten oikeutta saada hoitoa lähellä kotia.

Aloitteentekijänä toimi 91-vuotias **Mikko Siekkinen**, joka sai nopeasti muutkin eläkeläisjärjestöt mukaan yhteiseen asiaan. Pihtiputaan Eläkkeensaajien kutsuun vastasivat Eläkeliihto ja Eläkeläiset. Paikalle saapui lähes 200 osallistujaa!

Huolta herättivät Keski-Suomen hyvinvointialueen päätökset

lakkauttaa Pihtiputaan terveysseman vuodeosasto ja hammashoito sekä vähentää lääkärin, hoitajan ja laboratorion vastaanottoja. Pitkien välimatkojen paikkakunnalla palvelujen keskittäminen koetaan rasakaksi erityisesti ikäihmisille, joille matkustaminen on hankalaa ja kallista.

Mielenilmauksessa kuultiin puheenvuoroja kunnan johdolta sekä alueen asukkailta. Moni toi esiin huolensa siitä, että vanhuksia joudutaan siirtämään yhä kauemmas omaisistaan ja tutuista ympäristöistään. Samalla hyväkuntoinen sairaalarakennus jää tyhjilleen.

Mikko Siekkinen puhui tilaisuudessa sydämestä kumpuavien sanoin

ikäihmisten puolesta. Hänen viestinsä oli selkeä: **Ihmisarvoinen hoiva kuuluu kaikille asuinpaikasta riippumatta!** Tilaisuuden tunnelma oli vakava mutta yhteishenki vahva. Lopuksi laulettua Nalkamaan laulusta tuli Pihtiputaan oma, yhteinen vetoamus.

Tapahtuma osoitti, että eläkkeensaajat eivät seiso tumpun suorana silloin, kun lähipalvelut ja ihmisten arki ovat uhattuina. Yhteinen ääni voi olla vahva, kun sen takana on oikeudenmukainen asia.

Teksti ja kuvat:  
Helena Pihlajasaari, kunnallisneuvos



Kunnanjohtaja kertoi kunnantalolla olevan suruliputus vaikuttamistyön epäonnistuttua. Ei auttanut, vaikka oli annettu lausuntoja ja valittu sulkemispäätöksestä. Pihtiputaan osuus hyvinvointialueen säästöistä on moninkertainen.



Mikko Siekkinen esittää kirjoittamassaan kuvaelmassa potilasta hoitajavastaanotolla. Hän ei pääse lääkäriin, joka on Äänekoskella asti. Kelakyytikin maksaa viikon ruokarahan.



Hoitajat olivat kovin vaikeita, kun työt loppuivat isolta joukolta. Viimeinen sammuttaa huomena valot.

## Aktivistimummot ilmaston, ympäristön ja lastenlasten asialla

Kahentoista aktiivisen mummon käynnistämä liike on jo noin 10 000 mummon ja mummohenkisen verkosto, joka jakaa toivoja ja kohtuuden sanomaa. Liikkeen tavoite on turvata lapsenlapsille maailma, jossa voi elää.

Aktivistimummot-liike syntyi vuonna 2019, kun joukko mummoja havaitsi, että ilmastonmuutoksesta huolta kantavina esiintyivät vain nuoret. Samaan aikaan ilmastokenaariot pahenivat ja ilmastonmuutoksen ja luontokadon seuraukset alkoivat näkyä yhä laajemmin kaikkialla maailmassa. Jokainen ajatteleva ihminen ymmärsi, että muutos tarvitaan ja muutoksen on tapahduttava tämän sukupolven aikana.

Suurin osa ryhmän aktiivista on eläkeläisiä

Joukossamme on monenlaista ammatillista osaamista, suuri osa on eläköityneitä. Tulijoita innostaa se, että he pääsevät kartuttamaan osaamistaan. Tärkeä työkalumme on elämäkokemus, jota kutsumme mummoviisaudeksi. Tiedon ja ymmärryksen lisääminen helpottaa myös keskusteluita ilmastosta huolestuneiden lasten kanssa.

Nyt, jos koskaan, tarvitaan päättäjiä, jotka uskaltavat katsoa vaalikautta pidemmälle. Eläkeläiset, erityiset naiset ovat aktiivisin äänestäjäryhmä. Tärkeä osa Aktivistimummojen työtä onkin rohkaista päättäjiä vastuullisiin päätöksiin. Lyhytaikaiset taluspäätökset eivät saa mennä maapallon ja ihmisten tulevaisuuden edelle.

Mitä Aktivistimummot tekevät?

Aktivistimummot-liike toimii 100 % vapaaehtoisuudelta. Haluamme sekä lisätä tietoa että vaikuttaa asenteisiin tapahtumia järjestämällä. Tapahtumat järjestetään usein Helsingin keskustakirjasto Oodissa. Tärkeä tapahtuma on Pelargonia-tunnustuksen antaminen ryhmän valitsemalle edelläkävijälle. Palkittuja ovat esimerkiksi kirjailija ja meteorologi **Kerttu Kotakorpi** ja metsän puolesta puhuva näyttelijä **Martti Suosalo**.

Ikimetsillä on tärkeä rooli luonnon monimuotoisuuden vaalimisessa. Toimintansa alusta alkaen ryhmä on kerännyt varoja Luonnonperintösäätiön suojeltavaan Mummometsään. Keväällä 2024 keräyksen ensimmäinen vaihe toteutui, kun keräämämme yli 30 000 euron lahjoitus toi tärkeän panoksen Inikorpin ikimetsän (Korppoossa) suojelemiseen. Nyt Aktivistimummotilla on uusi Mummometsä-keräys menossa. Turhan tavaran sijaan moni haluaa antaa lahjaksi varoja Luonnonperintösäätiön



Joukko Aktivistimummoja retkellä Korppoossa sijaitsevalla Inikorpin ikimetsäalueella, joka hankittiin 2024 Aktivistimummojen viisi vuotta kestäneen Luonnonperintösäätiön Mummometsä-keräyksen tuloksena. Kuva: Aktivistimummot.

keräykseen. Keräys löytyy kotisivuillemme olevasta linkistä. Aktivistimummot ovat mukana yhteiskampanjoissa muiden ilmasto- ja luontoaktivistien kanssa. Olemme tyytyväisiä yhteydenottoista, puhujapyynnöistä ja yhteistyöehdotuksista, joita saamme Suomesta ja maailmalta.

Vuoden Isovanhempi -tunnustus Aktivistimummoille

Vuonna 2021 Valli ry antoi Aktivistimummoille Vuoden Isovanhempitunnustuksen. Sen perusteluissa luki näin:

”Vaikuttamistyössä tarvitaan myös iän ja kokemuksen kautta muodostunutta osaamista ja asiantuntemusta, joka jää liian usein piiloon yhteiskunnallisessa keskustelussa. Vanhat ihmiset nähdään monesti vain yhtenä ryhmänä, joita ei arvosteta. Aktivistimummot haastavat positiivisella tavalla myös tämän käsityksen.”

Aktivistimummot-liikkeessä puhutaan ja toimitaan kulutuksen kohtuullistamiseksi ja toivon ylläpitämiseksi, kuitenkin niin, että ryhmässä ollaan tarkkoja siitä, että kaikki viestit perustuvat tutkittuun tietoon.

Mukana kansainvälisissä verkostoissa

Ilmastomuutoksesta huolestuneita vanhempiä ja isovanhempia on ympäri maailmaa. Suomessakin isovanhempien perustamia liikkeitä on kaksi: Aktivistimummot-liikkeen lisäksi Ilmastoisovanhemmat ry. Kansainvälisesti Aktivistimummot osallistuvat muun muassa *Our Kids' Climate* -verkoston ja *European Grandparents for Future* -järjestön toimintaan.

Uskomme, että ylisukupolvinen toiminta ilmastokatastrofin lieventämiseksi tukee ja lohduttaa ilmaston hyväksi taistelevia nuoria: kaikki ei ole vain heidän varassaan!

Miten pääset mukaan?

Liittyminen Aktivistimummo-verkostoon tapahtuu ryhtymällä seuraamaan jotain somekanavaamme: Aktivistimummot-ryhmä Facebookissa, Instagramissa tai X:ssä. Mukana pääsee myös seuraamalla Aktivistimummojen nettisivuja, jossa tulevat tapahtumat ilmoitetaan.

Liittymiseen ei ole ikärajaa, eikä ole tarpeen olla mummo. Myös miehet ovat tervetulleita. Mummohenkisyyttä riittää!

Tervetuloa!

Helena Käriäinen, aktivistimummo, lääkäri  
Seija Kurunmäki, aktivistimummo, maatalous- ja metsätieteiden maisteri

www.aktivistimummot.fi

Maaliskuun lopussa Svenska Yle esitti dokumentin Klimatommona (41 min), joka esitteli Aktivistimummojen ja Ilmastoisovanhempien työtä vuoden ajalta. bit.ly/klimatommona



Vuonna 2021 Valli ry antoi Aktivistimummoille Vuoden Isovanhempitunnustuksen. Kuva: Valli ry, Jani Laukkanen.

## Ikäihmistien sotepalvelu digiajassa

Digitalisaatio etenee julkisten sotepalvelujen käytössä nopeasti. On OmaKantaa, Kelan e-palveluja, digitaalista ajanvarausta, etäkonsultaatiota ja niin edelleen. Digiasiointi on helppo ja nopea ajasta ja paikasta riippumaton tapa hoitaa terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita, mutta se tarkoittaa itsepalvelua.



Sotealueiden tulee kantaa ensisijainen vastuu siitä, että palvelujen laatu, ammattisuus ja oikeudenmukaisuus toteutuvat yhdenvertaisesti kaikkien, erityisesti ikäihmistien, kohdalla heidän digitaatioistaan ja muusta elämäntilanteestaan riippumatta.

Digitaaliseen itsepalveluun panostaminen ei tarkoita palveluvaihtoehtojen lisäämistä. Digitaalisten itsepalvelujärjestelmien käyttöönotto johtaa muiden asiointitapojen huomattavaan vähentämiseen. Haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kohdalla julkisten sotepalvelujen käytön digitalisointi saattaa huonontaa heidän tilannettaan.

Digiasioinnin lisääminen perustuu käsitykseen, että kaikki palveluja tarvitsevat ihmiset ovat siihen yhtä kykeneviä ja heillä on siinä tarvittavat laitteet, sovellukset ja nettiyhteydet. Nähdään, että ongelmia digiasioinnin kehittämiseksi aiheuttavat vain ihmisten puutteelliset digitaatio, perusteeton vastahakoisuus ja muutosvastarinta. Tämä ei ole todellisuutta.

Sosiaali- ja terveyspalveluja tarvitsevat monet ihmiset, jotka eivät kykene itsenäiseen asiointiin tällä hetkellä, tulevaisuudessa tai ehkä koskaan. Digiasiointi voi olla mahdotonta esimerkiksi heikentyneen fyysisen tai psyykkisen toimintakyvyn, sosiaalisten tai taloudel-

listen ongelmien, muistisairauden, kehitysvamman tai mielenterveyden ongelmien vuoksi.

Näissä tilanteissa voivat omaiset ja läheiset tulla apuun ja hoitaa terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita kirjautumalla palveluihin autettavan pankkitunnuksilla. Ulkopuolinen henkilö ei voi välttyä näkemästä auttamansa henkilön yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia tietoja. Sotealueella pitää tietää, kuka on asioimassa ja kenen puolesta.

Digiasioinnin kehittämisessä on otettava huomioon, miten turvataan sotepalvelujen käyttö niiden henkilöiden kohdalla, jotka eivät pysty käyttämään digipalvelua, miten sotepalvelua tarvitsevan puolesta asioidaan ja miten varmistetaan käytettävän tietotekniikan turvallisuus.

Sinikka Alenius  
Porin Seudun Eläkkeensaajat  
Porin kaupunginvaltuuston jäsen (SDP)  
Satakunnan hyvinvointialueen hallituksen jäsen

## Apua arkipäivän digipulmiin

Suomessa ei omien asioiden hoito ole enää itsestään selvää. Pankkiasiat, terveyspalvelut, viranomaisasiat ovat siirtymässä vauhdilla verkkoon. Samalla, kun toiminnot tehostuvat, joutuu osa ihmisistä sivuun kehityksen pyörteistä.

Monilla ikäihmisillä ei ole osamista toimia netin kautta. Toiset taas sinnittelevät ja pyrkivät opettelemaan netin käytön. Eri toimintoihin pitää rekisteröityä, kirjautua ja salasanojen viidakossa tarvitaan jo todella paljon osaamista. Digitaatio antavat ihmiselle itsenäisyyden hoitaa omia asioitaan. Neuvonta ja ohjaus antavat valmiudet huolehtia tietoturvasta.

Kajaanin Eläkkeensaajat ovat yhteistyössä Kajaanin kirjaston kanssa ohjeistaneet ihmisissä tietokoneen käyttöön. Kirjasto on antanut tilat ja mainostanut toimintaa. Tärkeää on, että toiminta on säännöllistä, maksutonta ja että ohjaukseen on mahdollista tulla useampaan otteeseen. Kasvokkain tapahtuva ohjaus on tärkeää, koska tilanne on silloin paljon avoimempi, kuin verkon kautta.

Kajaanin Eläkkeensaajien kaksi aktiivista hallituksen jäsentä **Eero Juppi** ja **Maija-Liisa Rönkkö** ovat jo usean vuoden ajan käyneet joka toinen tiistai kirjastolla ohjaamassa ja neuvomassa ihmisiä tietokoneen käytössä.

Digiopastuksessa neuvotaan arkipäivän pulmissa. Ohjattavilla ovat omat puhelimet tai koneet mukanaan, jotta on helpompi toimia sitten kotonakin. Vuonna 2025 ohjauskertoja oli 16, opastettavia 37 ja kotikäyntejä 6. Plus yksi puhelinohjauskerta.

Suomi.fi-sivusto, joka otettiin käyttöön 14.4., on tuonut mukanaan paljon murhetta. Nyt onkin erityisen tärkeää opastaa ihmisiä sen turvalliseen käyttöön. On myös muistettava niiden henkilöiden opastus, joilla ei ole mahdollista käyttää puhelinta tai tietokonetta eli kuinka silloin toimitaan.

Ihmiset ovat ottaneet avun vastaan innolla ja pitävät toimintaa erittäin tärkeänä. Yhdistyksemme pitää erityisen arvokkaana digiohjaustoimintaamme kajaanilaisten parhaaksi.

Aila Tartia-Jalonen, puheenjohtaja  
Kajaanin Eläkkeensaajat



Digi-asiantuntijamme Maija-Liisa Rönkkö ja Eero Juppi.

# Terveydenhuollon valinnanvapauskokeiluun osallistui eniten hyvätuloisia

### Terveydenhuollon valinnanvapauskokeilu yli 65-vuotiaille jatkuu todennäköisesti vuoden 2028 loppuun. Tähän mennessä sitä ovat käyttäneet eniten hyvätuloiset ja kaupunkilaiset.

Terveydenhuollon valinnanvapauskokeiluun kuuluu terveyskeskuslääkärin palvelut ja joitain muita palveluita. Esimerkiksi laboratoriotutkimukseen pääsee halvempaan hintaan.

Kokeilu kestää 31.12.2028 asti. Sen aikana yli 65-vuotiaat voivat käydä yksityisellä lääkäriä kolme kertaa kalenterivuoden aikana, mutta tätä määrää kasvatetaan ensi heinäkuussa. Kokeilu soveltuikin pieniin vaikeisiin paremmin kuin jatkuvaan asiointiin. Käynti maksaa yhtä paljon kuin julkisella lääkäriä. Tiedon kokeilun piirissä olevista toimipisteistä saa suoraan lääkärikeskuksista tai Kelasta.

### Kokeilussa on alueellisia eroja

Kokeilu herätti alussa arvostelua. Eräänä syynä arvosteluun oli se, että siihen ei kuulunut riittävästi lääkäreitä. Nyt tilanne on jonkin verran parantunut. Vieläkin lääkäreiden määrässä on isoja eroja alueiden välillä. Esimerkiksi Helsingissä on mukana 181 lääkäriä, mutta Kainuussa vain neljä. Tämä oli tiedossa jo ennen kokeilun aloittamista. EKL otti tähän lausunnossaan kantaa. Liiton näkemyksen mukaan valinnanvapauskokeilu ei täysin toteudu, koska lääkäreitä ei ole siinä riittävästi mukana kaikkialla.

Kokeiluun osallistuttiin yleisimmin kaupungeissa. Helsingissä sen palveluja käytti viime syksyn aikana noin kuusi prosenttia kaikista 65 vuotta täyttäneistä. Muissa kaupungeissa siihen osallistui viisi prosenttia. Maaseudulla alle kaksi prosenttia käytti kokeiluun kuuluvaa palvelua.

Huhtikuussa tänä vuonna hallitus ilmoitti, että kokeilua laajennetaan. Sen piti alun perin loppua vuonna 2027, mutta sitä aiotaan pidentää vuodella. Siihen kuuluu heinäkuusta lähtien myös enemmän

palveluita, esimerkiksi fysioterapiaa sekä enemmän tutkimuksia. Kokeiluun kuuluvaan palveluun saa osallistua kuusi kertaa vuodessa, kun laajennus astuu voimaan heinäkuussa.

### Kokeiluun on oltu pääasiassa tyytyväisiä

Valinnanvapauskokeilu ei ole tähän mennessä vähentänyt eroja pienituloisten ja suurituloisten välillä. Kelasta saadun tiedon mukaan kokeiluun osallistui eniten hyvätuloisia. Kokeiluun kuuluvia palveluita ovat käyttäneet kaikkein eniten kaupunkilaiset, naiset ja nuoremmat eläkeikäiset. Yksityisen terveydenhuollon palveluista on viime syksyn aikana maksettu korvauksia yhteensä hieman alle 6,5 miljoonaa euroa ikääntyneille. Kokeiluun on varattu 29 miljoonaa euroa, josta suurin osa on jäänyt käyttämättä.

EKL:n tilaisuuksissa on saatu palautetta kokeilusta. Sen mukaan kokeiluun on oltu pääasiassa tyytyväisiä. Esimerkkejä sujuvasta kokeiluun osallistumisesta ovat olleet pienet vaivat, joihin on riittänyt yksi tai kaksi käyntiä lääkäriä.

Kaikilla ei vielä ole ollut tarpeeksi tietoja kokeilusta. Kokeilussa on myös ollut mahdollisuus kerätä tietoa ikääntyneiden yksityisen terveydenhuollon palvelujen käytöstä.

Lähteet: Kela.fi, Yle uutiset

- Terveydenhuollon yli 65 vuotta täyttäneiden valinnanvapauskokeilua pidennetään todennäköisesti vuodella
- Kokeilun kesto pitenee vuoden 2028 loppuun asti
- Kokeilun palvelujen käytössä on alueellisia eroja
- Kokeilua ovat hyödyntäneet eniten kaupunkilaiset ja hyvätuloiset
- Kokeiluun on oltu pääasiassa tyytyväisiä

## Riskinottoa vai turvallisuutta – tarvitsemme molempia

Eläkeläiset ovat aivan kuin kaikki muutkin kansalaiset. He tarvitsevat turvallisuutta, toimivia palveluja, kohtuullista toimeentuloa ja tunnetta siitä, että kuuluvat yhteiskuntaan. Eri ikäisillä on hyvin paljon enemmän yhteistä keskenään, vaikka sukupolvien kamppailua virittelevästä julkisesta keskustelusta tätä on joskus vaikea tunnistaa.

Eri tutkimukset viittaavat siihen, että nuorten tulevaisuudenusko on Suomessa

heikentynyt viime vuosina. Ilmiö ei selity passiivisuudella tai syrjäytymisellä, vaan esimerkiksi sillä, että nuoret kokevat erilaisten riskien kasaantuvan heille ilman näkyviä myönteisiä tulevaisuuspolkuja.

Suomea kuvataan toisinaan eläkeläisten paratiisiksi. Esiin nostetaan kohtuuhintainen terveydenhuolto, korkea sisäinen turvallisuus ja osittain rahastoiva eläkejärjestelmä. **Todellisuudessa samat tekijät hyödyttävät aivan yhtä lailla myös nuorempia sukupolvia – ne vahvistavat turvaa, ennakoitavuutta ja luottamusta koko elinkaaren ajan.**

Vanhuus on useimmiten edessä myös heillä, jotka ovat aiemmissa elämänvaiheissa kohdanneet työttömyyden, sairauden ja työkyvyttömyyden riskit. Suomessa kollektiivinen työeläkevakuutus kattaa työkyvyn, perhehuoltajan kuolemaan ja vanhuuteen liittyviä sosiaaliset riskit.

Elinkeinoelämän valtuuskunnan Vanhusvalta-raportissa (2025) taloustieteilijä Mauri Kotamäki pohtii väestön ikääntymisen usein tunnistettuja vaikutuksia, kuten julkisten menojen lisääntymistä ja hidastuvaa talouskasvua.

Hänen mukaansa väestön harmaantuminen näkyy kuitenkin myös laajemmin ihmisten käyttäytymisessä sekä talouteen ja työmarkkinoihin liittyvän riskinoton vähenemisessä. Tämä heijastuu lopulta myös uusien työpaikkojen syntyyn.

Väestön ikääntyminen muodostaa pitkällä aikavälillä merkittävän taloushaasteen lähes kaikissa maissa. On kiinnostavaa, että esimerkiksi valtiollisesti ja poliittisesti hyvin erilaisessa Singaporessa käydään myös julkista keskustelua kansalaisten liiallisesta varovaisuudesta. Singaporen talousmalli nojaa vahvaan valtiolliseen ohjaukseen sekä ajatukseen siitä, että yksilön oma vastuu on hyvinvoinnin keskeinen perusta.

Valtio on Singaporessa merkittävä riskinottaja ja investoija, mutta kansalaisten sosiaaliturva perustuu henkilökohtaisten ja pakollisten varallisuus-tilien hyödyntämiseen. Voidaan ajatella, että kun panokset yhteiskunnassa pärjäämisessä ovat kovat ja häviäminen näkyvä, riskinotto ei välttämättä ole aina järkevää yksilölle.

**Singaporessa ajatellaan, että ulkomaisen pääoman ja osaamisen hallittu**

**tuonti voi vahvistaa koko yhteiskunnan riskinottokykyä.** Ulkomaisten asiantuntijoiden ja työntekijöiden rooliksi nähdään yhteiskunnan kirittäminen – uusien näkökulmien ja dynamiikan tuominen. Valtio toki sääntelee ja pisteyttää hyvinkin tarkasti maahanmuuttoa Singaporeen.

Suomi on sijoittunut jo pitkään onnellisuuskyseilyiden kärkeen, kuten myös tämänvuotisessa World Happiness -raportissa. Ainoastaan meillä kansakunnan pärjääminen onnellisuuskisassa onnistutään kääntämään ongelmaksi. Jotkut katsovat, että liian tyytyväinen kansakunta voi heikentää riskinottokykyä, mutta kansainväliset esimerkit viittaavat siihen, että ilmiöön vaikuttavat myös muut, maakohtaiset tekijät.

Työperäisen maahanmuuton ei tulisi Suomessakaan olla keino paikata hetkellistä työvoimapulaa, vaan keskeinen osa pitkän aikavälin kestävyysratkaisua. Juuri siksi työperäisen maahanmuuton lukumäärätavoitteista ja rakenteesta on järkevää keskustella nyt, rauhallisesti ja yli vaalikausien.

Janne Pelkonen

- Janne Pelkonen työskentelee Työeläkevakuuttajat Telan yhteiskuntavaikuttamisen päällikkönä. Twitteristä hänet löytää tunnuskella @jiipelon.
- Pelkonen selvittää Salaisuusien jäljillä -videosarjassaan Suomen hyvinvoinnin suuria arvoituksia: www.tela.fi/salaisuusien-jaljilla
- Työeläkevakuuttajat Tela ry on kaikkien Suomessa toimivien työeläkevakuuttajien edunvalvontajärjestö.



# Suuntana pitkäikäisten hyvinvointivaltio

Sitran megatrendiselvityksen mukaan nyt on "aika siirtyä ikääntymisvoivottelusta kohti monimuotoisuutta vaalivaa pitkien elämäntien yhteiskuntaa".

Millainen olisi hyvinvointivaltio, jos se rakennettaisiin tänään tyhjältä, näillä resursseilla ja sille väestöpohjalle mikä Suomessa on tänään? Mistä luovumme, mitä vaalimme ja mihin panostamme? Millainen on pitkien elinkaarien yhteiskunta?

Näitä kysymyksiä esitetään tammikuussa julkaistussa Sitran Megatrendit 2026 -selvityksessä.

Laajan megatrendiraportin yhtenä lähtökohdasta on se, että Suomi on ennennäkemättömän demografisen eli väestörakenteen muutoksen äärellä. Olemme siirtymässä yhteiskuntaan, jossa enemmistö on ikääntyneitä ja vähemmistö nuoria. Syntyvyys on erittäin alhaisella tasolla ja väestönkasvu tulee maahanmuutosta.

Emme ole täysin sisäistäneet näitä muutoksia ja niiden vaikutuksia. Nyt on aika siirtyä ikääntymisvoivottelusta kohti monimuotoisuutta vaalivaa pitkien elämäntien yhteiskuntaa, toteaa yksi raportin kirjoittajista, Sitran ennakoinnin asiantuntija **Jenna Lähdemäki-Pekkinen**.

Maahanmuuton merkitystä selvityksessä painotetaan todeten, että seuraavan kymmenen vuoden aikana kilpailu ulkomaisesta työvoimasta kasvaa entisestään. Siinä korostuu sekä vetovoima että pitovoima: onko Suomi sekä houkutteleva paikka tulla, että sellainen, jonne haluaa jäädä asumaan.

"Tulevaisuudessa pitkä elämä on valtavirtaa", raportissa siterataan Tampereen yliopiston gerontologian professori **Anu Sireniä**.

Hyvä uutinen on tämä: Suomalaiset elävät pidempään terveinä ja ovat edelleen hyvin koulutettuja. Tutkimus osoittaa, että pitkäikäisyys ei venytä haurasta vanhuutta vaan elämä niin sanotusti venyy keskeltä. Elämään tulee lisää terveitä, toimintakykyisiä vuosia.

Julkisessa keskustelussa esiintyy kuitenkin jatkuvasti kommentteja, joiden mukaan ikäihmiset olisivat yhteiskunnalle taakka. Päinvastoin, meillä on entistä enemmän hyvinvoivia eläkeläisiä, joilla on yhteiskunnalle paljon annettavaa, Lähdemäki-Pekkinen toteaa.

Samalla pidentyneet eliniät ovat haaste eläkejärjestelmälle ja huoltosuhteelle. Tämä haastaa uudistamaan

yhteiskunnan järjestelmiä koulutuksesta sosiaaliturvaan ja terveydenhuollosta eläkejärjestelmään.

Mikä on yhteiskunnan kyky uudistua? Minkälainen on nuorten tulevaisuudenusko? Nämä ovat kysymyksiä, jotka kietoutuvat väestöllisiin muutoksiin, Lähdemäki-Pekkinen sanoo.

Raportissa korostetaan, että eri väestöryhmien olisi koettava työn ja vastuun jako kohtuulliseksi. Olisi rakennettava yhteiskuntaa, jossa eri ikäpolvet ovat aktiivisemmin kanssakäymisessä.

**On aika siirtyä ikääntymisvoivottelusta kohti monimuotoisuutta vaalivaa pitkien elämäntien yhteiskuntaa.**



Meillä on entistä enemmän hyvinvoivia eläkeläisiä, joilla on yhteiskunnalle paljon annettavaa, Sitran ennakoinnin asiantuntija Jenna Lähdemäki-Pekkinen toteaa. Kuva: Sitra.

Elämme aika pienissä kuplissa ja pääsääntöisesti samanikäisten kanssaihminen kanssa, Lähdemäki-Pekkinen huomauttaa.

Yhä useampi ikäihminen haluaa jatkaa työntekoa. Se pitäisi ehdottomasti mahdollistaa. Ikäsiyrjintää pitää karsia, raportti toteaa.

Todennäköistä on, että työurat tulevat pitenevän. Mutta jos työura kestää kuusi vuosikymmentä, mistä löytyy jaksaminen ja motivaatio? Tätä on Jenna Lähdemäki-Pekkinen mukaan pohdittu muun muassa kalifornialaisen Stanfordin yliopiston pitkäikäisyyskeskuksessa (Stanford Center on Longevity).

Varmasti se tarkoittaisi nykyistä paljon enemmän erilaista joustavuutta työnteossa. Ehkä vaihtelua, jossa välillä oltaisiin töissä ja välillä huolehdittaisiin muista asioista. On myös kehitelty mallia, jossa eläkkeeltä käsin voisi välillä tulla

mentorimaan nuoria työkäisiä tai tekemään tietyn projektin.

Pitkäikäistyvän yhteiskunnan muutos kaipaa Sitran mukaan "uuden ja innostavan lupauksen tulevaisuudesta". Megatrendiselvityksessä sitä kutsutaan uudeksi yhteiskuntasopimukseksi. Uusi yhteiskuntasopimus ottaisi huomioon myös muut megatrendit eli demokratian, ympäristökriisin ja sen miten tekoäly mullistaa yhteiskuntaa. Sen ytimessä on määritellä, millainen on hyvinvointivaltio pitkäikäisten Suomessa, jossa väkeä ja veropohjaa on huomattavasti vähemmän.

Miten tällä väestö-, osaamis- ja talouspohjalla järjestettäisiin palikat parhaalla mahdollisella tavalla niin, että ihmiset kokisivat sen hyvänä yhteiskuntana, Lähdemäki-Pekkinen kiteyttää.

Megatrendiraportissa todetaan, että "Uusi yhteiskuntasopimus voi rakentua laajalla osallistumisella ja kyvyllä muuttaa jännitteet luoviksi ratkaisuuksi, aivan kuten Suomi on historiassaan jo useasti tehnyt."

Kaikkia osapuolia tarvitaan muotoilemaan tätä yhdessä: Poliittisia päättäjiä, yritysmaailmaa, etujärjestöjä, kansalaisyhteiskuntaa.

Mutta kun yhteiskunnallinen keskustelu ja päätöksenteko yhä yleisemmin näyttävät jyrkkänä vastakkainasetteluna, onko meillä malttia solmia uudenlainen yhteiskuntasopimus?

Ennakoinnin asiantuntija Jenna Lähdemäki-Pekkinen vastaus on kannustava.

Kyllä meillä Suomessa on edelleen kykyä tulla yhteiseen pöytään ja keskustella. Sitran ajatus uudesta yhteiskuntasopimuksesta on itse asiassa otettu oikein hyvin vastaan.

Tuomas Talvila

## Megatrendit 2026

Tulevaisuustalo Sitran megatrenditrendikatsaus tulkitsee laajoja, globaaleja kehityskulkuja Suomen näkökulmasta.

Vuoden 2026 katsauksessa Sitra nostaa megatrendeiksi erityisesti väestörakenteen muutoksen, demokratian puolustamisen ja uudistamisen tarpeen, ympäristökriisin syvenemisen ja siihen sopeutumisen sekä tekoälyn mullistavan vaikutuksen yhteiskunnan rakenteisiin.

[www.sitra.fi](http://www.sitra.fi)

# Järjestöt tulivat tutummiksi, mutta jatkossa epävarmuutta

Hyvinvointia ikääntyneille -hanke rakensi järjestöjen ja hyvinvointialueiden ikäneuvoloiden välistä yhteistyötä. Mukana hankkeessa olivat kuntien ja hyvinvointialueiden lisäksi muun muassa Eläkeliiiton, Eläkkeensaajien, Kristillisten eläkeläisten ja Kansallisen Senioriliiton paikallisyhdistyksiä.

Tietoisuus järjestöistä parani, mutta Etelä-Pohjanmaalla tilanne on nyt huonompi. Eläkeliiiton ja Kuntoutussäätiön yhteishankkeella (2023–25) oli kolme pilottialuetta: Uurainen, Ilmajoki-Kurikka ja kanta-Oulu.

Hanke tavoitti vuonna 2025 eri tavoin yli 1 600 kuullijaa, ammattilaisia ja yhdistysten edustajia.

Tärkeintä meille oli luoda yhteistyötä, niin että ikäneuvolat tietävät järjestöjen toiminnasta ja osaavat ohjata sinne, projektipäällikkö **Anu Korhonen** selittää.

Rakenteita saatiin luotua kaikilla kolmella alueella, ja hyvinvointialueilta ohjattiin ikäihmisiä järjestöjen toiminnan pariin.

Kysyin Etelä-Pohjanmaalta, onko ohjaaminen järjestöihin lisääntynyt. Sieltä vastattiin, että se on periaatteessa

lisääntynyt 100 prosenttia, kun aikaisemmin ei ohjattu ollenkaan järjestöihin.

Yhteistyöstä hyötyivät niin hyvinvointialueet kuin järjestökin: järjes-

töistä löytyi apua yksinäisyyden ehkäisemiseen. Toisaalta järjestöissä tietoisuus hyvinvointialueiden ikäneuvoloista kasvoi.

**Yhteistyö jatkuu**

Toiminta jatkuu kaikilla kolmella alueella, mutta kaikki ei mennyt kuten toivottiin.

Surullista on se, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue lakkautti Ikäyksi-toiminnan, Korhonen arvioi. Harmia lisää se, että juuri siellä pilotti lähti parhaiten liikkeelle. Lakkauskautella hyvinvointialue haki säästöjä.

Eläkeläisjärjestöjen yhteistyö jatkuu Etelä-Pohjanmaalla entiseen tapaan. Yhteisiä esitteitä päivitetään ja jaetaan edelleen. Myös hyvinvointialueen asiakaspalvelu jakaa esitteitä ja kertoo järjestöistä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on pyrkinyt ohjaamaan ikäihmisiä järjestöihin, mutta palautteen mukaan he kokevat itsensä liian nuoriksi eläkeläisjärjestöihin.

Nuorennusleikkausta tarvittaisiin ainakin mielikuvaan eläkeläisjärjestöistä.

Uuraisilla järjestöt ovat tiedottaneet omalta osaltaan seniorin hyvinvointineuvolan palveluista ja hyvinvointialueen toiminnasta.

Vesa Toikka



Hyvinvointia ikääntyneille -hanke järjesti viime syksynä seminaarin, jonka yhteydessä projektipäällikkö Anu Korhonen keskusteli Eläkkeensaajien Uuraisten yhdistyksen sihteerin Aino Arpsen ja Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluvastaava Hanna Uusitalon kanssa. Kuva: Vesa Toikka.

MAINOS TULOSSA...

# Minne et pääse tänään?

– Pyörätuolia käyttävä yrittäjä rakentaa sovellusta, joka näyttää, minne pääsee helposti

Teen aina taustatyötä ennen kuin lähdän jonnekin. Etsin Google Mapsista kuvia kohteiden sisäänkäynnistä ja yritän päätellä, pääsenkö sisään. Useimmiten tieto on puutteellista, vanhentunutta tai sitä ei ole. Ainoa tapa selvittää on mennä paikan päälle ja katsoa.



Aku Kylänpää on helsinkiläinen yrittäjä ja SpacelyLabsin perustaja. Hän on käyttänyt pyörätuolia koko elämänsä ja rakentaa teknologiaa, joka tekee fyysisestä maailmasta toimivamman kaikille.

Viime syksynä ystäväni ehdottivat uutta ravintolaa. Googlasin paikan: ei mainintaa esteettömyydestä. Menimme, mutta sisäänkäynnin takana olikin rappuset. Ystäväni kantoivat minut alas. Se oli noloa, mutta vielä nolompaa olisi ollut sanoa ovelta "en tulekaan mukaan".

Tuollaisia hetkiä on paljon. Kun ystäväni kanssa haluamme mennä jonnekin, niin joudumme aina miettimään, pääsenkö minä pyörätuoleinen sinne. Jos ei pääse, pitääkö vaihtaa paikkaa, kantaa minut vai jäänkö kotiin? Yleensä valitsemme toisen paikan. Perhejuhlissa teemme samat valinnat. Se tarkoittaa, että yritys ei menetä vain minua – se menettää koko seurueeni. Kolme, viisi, kahdeksan maksavaa asiakasta yhdellä kertaa.

## Esteettömyyden selvittäminen syö spontaaniuden

Yksi asia, jota kaipaavat eniten, on se, että voisin vain kävellä – tai minun tapauksessani kelata – katuja pitkin ja pistäytyä sisään kiinnostavaan putiikkiin tai kahvilaan. Tutustua liikkeeseen, jonka näyteikkuna on houkutteleva.

Se ei onnistu. Jokainen käynti vaatii etukäteissuunnittelua ja fyysistä varmistamista. Pienet putiikit ja persoonalliset kahvilat ovat usein vanhemmissa rakennuksissa, joissa on portaita ja kapeita ovia. En edes yritä huudella kadulta, pääsenkö sisään.

Mihin päädyn? Isojen ketjujen liikkeisiin. Kauppakeskuksiin. Niissä on uudempien rakennusmääräysten mukaiset hissit, leveät ovet ja esteettömät vessat. Pienyrittäjä menettää minut automaattisesti – ei siksi, etteivätkö yrityksen tarjoamat tuotteet tai palvelut kiinnostaisi minua, vaan siksi, että on todennäköistä, että pienyrityksen tiloihin ei ole esteetöntä pääsyä.

## Joka kolmas meistä

Tämä ei ole pelkästään minun ongelmani. Suomessa on yli 1,3 miljoonaa ihmistä, joilla on jokin liikkumiseen, näkemiseen tai kuulemiseen liittyvä tarve. Luku on paljon suurempi kuin uskoi.

Se tarkoittaa isovanhempaa rollaattorin kanssa. Se tarkoittaa vanhempaa lastenrattaineen ja kauppa-kasseineen. Se tarkoittaa retkeilijää, joka loukkasi polvensa ja käyttää

Meitä on paljon: isovanhempi rollaattoreineen, vanhempi lastenrattaineen, polvensa loukannut kynnärsauvoineen, raskaana oleva, jolle portaat tuntuvat vuorikiipeilyltä...

kynnärsauvoja. Se tarkoittaa raskaana olevaa naista, jolle portaat tuntuvat vuorikiipeilyltä.

Yli 30 prosenttia väestöstä kohtaa fyysisiä esteitä arjessaan. Me kaikki olemme jossakin vaiheessa elämäämme siinä tilanteessa, että liikkuminen on tavalla tai toisella hankalaa.

## Hiljaiset menetykset

Kukaan ei valita ääneen. Se on fyysisten esteiden ovelampi puoli. Verkkokaupassa yritys näkee, kun asiakas hylkää ostoskorin. Kahvilassa ei näe, kun joku kääntyy ovelta. He eivät jätä arvostelua. He harvemmin soittavat palautepuhelimeen. He menevät muualle. Hiljaisesti.

## REITTI lyhyesti

- Ilmainen sovellus, joka näyttää tietoa helsinkiläisten paikkojen esteettömyydestä
- Jokainen paikka on kartoitettu paikan päällä – ei arvauksia
- Auttaa löytämään kahvilat, ravintolat, kaupat ja palvelut, joihin pääsee helposti
- Hyödyttää kaikkia: rollaattorin käyttäjiä, lapsiperheitä, matkailijoita, loukkaantuneita ja jokaista, jolle helppo pääsy on tärkeää
- Tulossa Helsinkiin 2026

## Haluatko mukaan testaajaksi tai kertoa kokemuksistasi?

Ota yhteyttä: aku@spacelylabs.com tai +358 40 750 2557

## Yritykset eivät tiedä, kuinka paljon asiakkaita he menettävät.

Ja heidän mukanaan lähtevät usein myös perheenjäsenet ja ystävät.

Kun aloin puhua yritysten omistajien kanssa, huomasiin saman kaavan. He tiesivät portaistaan. He eivät tieneet, mitä portaat maksavat heille joka kuukausi. Kukaan ei ollut koskaan kertonut heille sitä lukua. Ja kun kerroin – he halusivat toimia. Ei siksi, että laki käskää. Vaan siksi, että kyse on asiakkaista, joita he eivät tieneet menettävänsä.

## Miksi rakennan tätä

Olen Aku Kylänpää, helsinkiläinen yrittäjä. Olen käyttänyt pyörätuolia koko ikäni. Opiskelin restonomiksi ja työskentelin matkailualalla ennen kuin perustin SpacelyLabsin yhdessä yhtiökumppanini kanssa vuoden 2025 lopussa.

Perustin yrityksen, koska huomasin, että saatavilla ei ole luotettavaa tietoa siitä, mihin paikkoihin pääsee helposti ja mihin ei. Yritysten omat ilmoitukset ovat usein puutteellisia tai optimistisia. Google-kartan "pyörätuolilla esteetön" -merkintä perustuu arvioihin ja yrityksen omaan sanaan, ei mittauksiin. Ainoa tapa tietää on mennä paikan päälle. Me aiomme muuttaa sen.

## REITTI-sovellus näyttää, minne pääsee

Rakennamme digitaalista REITTI-sovellusta. Sovellus näyttää lähialueen paikat ja kertoo, miten hyvin ne toimivat juuri sinulle. Etsitkö paikkaa, johon pääsee rollaattorilla? REITTI näyttää. Tarvitsetko leveän oven rattaille? REITTI kertoo. Haluatko tietää, onko ravintolassa esteetön vessa ennen kuin lähdet matkaan? Se tieto löytyy.

Kohteiden tiedot perustuvat paikan päällä tehtyyn kartoitukseen. Kartoittaja on käynyt kohteessa ja mitannut ovet, kynnykset, kulkuväylät ja vessat. Ei yrityksen ilmoittamaa tietoa vaan todennettua tietoa.

## Pienet muutokset, suuri vaikutus

Esteettömyys ei tarkoita aina kallista remontteja. Suurin osa muutoksista, jotka tekevät tilasta toimivamman kaikille, ovat pieniä ja edullisia. Pöytien uudelleenjärjestely niin, että rollaattorilla mahtuu kulkemaan – ilmaista. Siirrettävä luiska sisäänkäynnille – pari sataa euroa. Selkeämmät opasteet – muutama kymmenen euroa.

Nämä pienet muutokset auttavat kaikkia. Leveämpi kulkuväylä tekee liikkumisesta miellyttävämpää jokaiselle. Selkeät opasteet vähentävät hämmennystä. Hyvä valaistus auttaa jokaista, jonka näkö ei ole enää terävin. Esteettömyydestä hyötyvät kaikki – ei pelkästään ne, joilla on pysyvä liikkumisrajoite.

## Tule mukaan

REITTI lanseerataan Helsingissä ja etsimme intohimoisia ihmisiä liittymään mukaan heti alusta alkaen. Ilmoittaudu testaamaan sovellusta, jaa kokemuksesi ja auta kartoittamaan Helsingin esteettömyyden haastavimmat paikat. Yhdessä voimme tehdä muutoksen – ota yhteyttä!

Kaipaamme erityisesti tarinoita arjesta. Sinun kokemuksesi on arvokasta tietoa. Se auttaa meitä rakentamaan sovellusta, joka todella palvelee arkea. Ja se auttaa yrityksiä ymmärtämään, ettei esteettömyydessä ole kyse vain lainsäädännöstä. Kyse on ihmisistä, jotka haluavat päästä perille – ja jotka toisivat mukanaan perheensä ja ystävänsä.

## Esteetön maailma alkaa tiedosta

En usko, että esteettömyys on koskaan valmis projekti. Kaupungit muuttuvat, rakennukset remontoitetaan, uusia paikkoja avataan. Mutta uskon, että teknologia voi tehdä tiedosta helpommin saatavaa ja nopeammin päivittyvää.

Seuraavan kerran, kun mielit, pääsetkö uuteen ravintolaan rollaattorilla tai löydätkö sinulle sopivan reitin, toivon, että voit avata REITTI-sovelluksen ja saada vastauksen. Ilman arvailua. Ilman yllätyksiä.

Se on maailma, jota rakennamme.

Aku Kylänpää, SpacelyLabs



Kuva: Anja Ahola



## Vanha Masi siivoaa

Olin ehdottomasti sitä mieltä, että meillä ei ole robottipölyä. Sitten kylässä käydessäni sisareni mies esitteli minulle heidän robottipölynimurinsa. Siitä hetkestä alkaen olen varma, että sellainen tarvitaan ehdottomasti meidänkin talouteemme.

Kauppaan siis. Yleensä noudatan vanhaa hyvää kahden laitteen ostotapaa. Niinpä ostin nytkin ensi hätään halvan. Oli tarjouksessa. Hienon näköinen laite kuitenkin, oikein erillinen lataus- ja pölysäiliön tyhjennysasemakin.

Käyttöönotto sujui aika helposti, sillä meillä oli jo valmiina langaton sisäverkkoysteys. Sen verran olin kuullut huhuja, että tiesin näillä imureilla olevan yleensä joku nimi. Tuttavillani siivouspuuhissa liikkuu ainakin Osku ja Consuela. Robotti-imurin nimeä kysyttiin kuitenkin jo heti asunuksen alkuvaiheissa enkä sillä hetkellä keksinyt muuta kuin persoonattoman sanan: Masiina. Niinpä meillä alkoi työskennellä Masiina-siivousrobotti.

Masiina kotiutui nopeasti. Se oli sisäsiistikin heti laatikosta otettuna. Varmaan virkansa puolesta. Masiina osoittautui hyvin kohteliaaksi ja väistyi nöyrästi heti, jos epäili olevansa tiellä tai väärässä paikassa. Hiljattain näin kyllä uutisen korkeakoulututkijoista, jotka olivat hakkeroineet robotti-imurin ja saaneet sen käyttäytymään hyökkäävästi. Hyödyllinen hanke tuokin, varmaankin.

Tuttavuutemme syventyessä Masiinan nimi lyheni aika pian tuttavallisemmaksi Masiksi. Ensimmäisellä imurointikerralla Masi kuljeskeli ensin ympäriinsä kuin koira ja arvioi työmaansa ominaisuudet. Tabletin ruudulta oli jännittävää seurata, kuinka se piirsi asunnon pohjapiirroksen ja löysi kuin löysikin kaikkia alueet, jotka pitäisi imuroida. En tiedä minkälainen röntgenkatse Masilla on, mutta se piirsi karttaansa myös kodinhoituhuoneen ääriviivat vaikk'ei päässytäkään sinne kiinni olleen oven vuoksi. Kun Masi oli oppinut pohjapiirroksen, niin se osasi optimoida reittinsä niin, että turhia siirtymisiä ei enää tullut. Aika poika!

Asustelen nykyisin pääosan ajasta yksin. Masista on vähän seuraakin, tosin sen jutut ovat aika yksitoikkoisia. Joskus se huutaa apua, kun on soikeutunut sohvaa takana jatkojohtoon. Masi ei hyvistä suunnistustaidoistaan huolimatta vaikuta erikoiselta ruudinkeksijältä. Se soikeutuu samaan jatkojohtoon joka ikisellä siivouskerralla, jos en erikseen muista nostaa joutoa etukäteen lattialta. Säännöllisesti toistuu keskustelu, jossa Masi ilmoittaa, että nyt on imuroitu ja palailaan tukiasemalle lataukseen ja pölysäiliön tyhjennykseen. Täyteen ladatulla akulla Masi jaksaa imuroida koko asunon eli sen ei tarvitse välillä pitää huilitaukoja.

Olen yhteisen taipaaleemme aikana päätenyt varmaan käsitukseen, että Masi on suorittanut aiemmassa elämässään varushenkilöpalveluksen. Muistaakseni ennen tavattiin palvelusaikansa loppupuolella olevia kutsua Vanhoiksi Maseiksi. Mistäkö päätelen, että meidänkin Masi on Vanha Masi? Muistan, että armeijapalvelus opetti muun ohella myös paljon tapoja, kuinka pinnata velvollisuuksista. Masilla nämä opit ovat hyvin muistissa.

Siivousapissa on ominaisuus, jolla imuri voidaan määrätä aloittamaan työnsä automaattisesti tiettyinä päivinä ja tiettyyn kelloaikaan. Ohjeistinkin Masin heti alkupäivinä niin, että se siivoaa itsenäisesti joka torstaina aamupäivällä kello 10 alkaen. Tuli ja meni monta torstaita eikä Masi hievahtanut lataus-asemansa kyljestä ennen kuin sitä erikseen komensin.

Appi käyntiin ja katsomaan, mitä loki sanoo syökki siivoilusta lintsaamiseen. Ei sanonut syytä, päin vastoin. Vanha Masi oli joka torstai kello 10 kirjannut näisti lokiin, että siivottu on. Ja jatkanut sitten uniaan. Masi osoittautui lopulta erinomaisen onnistuneeksi nimivalinnaksi.